

УДК 351.83(468)

Н.С. Сітніковакандидат наук з фізичного виховання та спорту
Класичний приватний університет**ПІДТРИМКА ДЕРЖАВОЮ
СУЧАСНОГО ЛІТНЬОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ**

У статті проаналізовано виступи українських спортсменів на Олімпійських іграх за період незалежності. Висвітлено державну політику підтримки літніх видів спорту та Олімпійського руху на Україні. Наведено дані, що підтверджують покращення організаційних аспектів у підготовці українських олімпійських команд до міжнародних ігор.

Ключові слова: Олімпійський рух, політика держави, органи державного управління, законодавча підтримка, подальший розвиток, спорт і здоров'я нації.

I. Вступ

Олімпіада – це грандіозна спортивна подія, яку з інтересом очікують у всьому світі. Захоплююча історія Олімпійського руху почалася в Греції у 776 р. до н. е. Сьогодні Олімпіада стала значущою подією не тільки в спортивному світі, а і в житті суспільства.

Участь української команди на Олімпійських іграх – один з яскравих показників авторитетності нашої країни на світовій арені, адже в спорті нагромаджено величезний потенціал, який дає можливість ефективно заявити про себе, прекрасно репрезентувати у світі нову державу [1].

Звичайно, успіх нашої команди на літніх Олімпійських іграх був би неможливим без державної підтримки спорту. Результат виступу на Олімпійських іграх – це “дзеркало” нації, роботи всіх органів державної влади з вдосконалення системи розвитку спорту, фінансової та законодавчої підтримки його подальшого розвитку.

Аналізуючи літні Олімпійські ігри, ми бачимо потужний потенціал українського спорту. Цей потенціал треба розвивати та дивитися в майбутнє. Вже зараз треба з'ясувати, які умови необхідно створити державі, в першу чергу щоб працювати на повну потужність, вирішуючи всі організаційні питання для підтримки нашої олімпійської збірної команди та виступу нашої країни на міжнародних іграх.

Україна – спортивна держава. Олімпійські ігри об'єднують нашу країну, і роблять її сильніше, ми пишаємося нашими результатами. Але що чекає нас попереду? На телебаченні спорту стає все менше – закриваються спортивні телеканали і спортивні редакції. Спорт має стати частиною життя кожного, бо це інвестиції в наше спільне майбутнє. Вкрай необхідно змінити ставлення до спорту і здоров'я нації в нашій країні.

Питанням організації та підтримки державою літніх видів спорту присвячено останніми роками значну кількість досліджень [1; 2; 4; 5].

Найбільш перспективним напрямом є пошук нових шляхів вдосконалення механізмів державного регулювання літнього Олімпійського руху на Україні, оскільки на сьогодні літні види спорту недостатньо розвинуті.

Вивчення стану питання сучасного літнього Олімпійського руху на Україні здійснюється досить інтенсивно та є предметом наукових пошуків вітчизняних і російських дослідників та фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема: С.П. Андреева, Л.П. Мельниченко, В.М. Платонова, С.М. Бубки, М.М. Булатової, В.В. Альошина, І.І. Переверзіна та інші, однак, незважаючи на широке коло досліджень і значну кількість наукової та зарубіжної літератури, проблемі літнього Олімпійського руху в Україні та за кордоном розроблено недостатньо. Невивченою залишається проблема організації та підтримки Олімпійського руху в Україні. Актуальність і значущість указаної проблеми послужило передумовами подальшого дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – показати основні досягнення збірної команди України за період незалежності на літніх Олімпійських іграх, описати організаційні аспекти розвитку і підтримки державою літніх видів спорту та визначити шляхи удосконалення Олімпійського руху на Україні.

III. Результати

Історія олімпійського руху в Україні розпочалася в 1952 р., коли спортсмени України у складі збірної команди Радянського Союзу вперше взяли участь в Іграх XV Олімпіади в Гельсінкі.

З 1952 до 1990 р. Олімпійський рух в Україні розвивався та зміцнював свою позицію в житті країни. Українські атлети стано-

вили щонайменше 25% кожної олімпійської команди СРСР.

Після закінчення Ігор у Барселоні (1992 р.) для українського спорту розпочався новий період. Державі необхідно самостійно нести повну відповідальність за підготовку та участь спортсменів України в Олімпійських іграх. Вирішальною має стати підтримка органів державної влади у збереженні та примноженні всієї потужної інфраструктури спорту України.

Вперше Україна в 1996 р. представляла самостійну національну команду на літніх Іграх XXVI Олімпіади в Атланті, де наші спортсмени змогли завоювати 9 золотих, 2 срібні і 12 бронзових медалей, посівши 9-те загальнокомандне місце, випередивши багатьох спортивних лідерів, і це не зважаючи на те, що молода незалежна держава мала слабку економіку, недосконалу законодавчу базу та застаріле спортивне обладнання [2; 4; 5].

Попри політичну нестабільність і фінансові негаразди, які відчутно вплинули на розвиток спорту вищих досягнень, у тому числі і на організацію роботи національних федерацій з видів спорту, на підготовку спортсменів, їхню забезпеченість та формування збірних команд, держава почала підтримувати Олімпійський рух у країні та готувалась до літньої Олімпіади у Сіднеї (2000 р.) заздалегідь. Оновлювались старі бази із примітивним обладнанням, провідні спортсмени стали тренуватися на всеукраїнських базах, з'являлись нові методики тренування, але без достатнього фінансування, Україна з 9-го міста в Атланті перемістилась на 13-те в Сіднеї. Загальна кількість медалей залишилась та сама – 23. Втратили 6 золотих і 2 бронзові нагороди. Натомість здобули на 8 більше срібних (табл. 1).

Звичайно, успіх на XXVIII літніх Олімпійських іграх в Афінах (2004 р.) був би неможливим без державної підтримки спорту. Завдяки активній позиції Президента України, Прем'єр-міністра, президента НОК, за підтримки Верховної Ради України були створені належні соціально-побутові умови для спортсменів та тренерів. Виділені державні стипендії, значно збільшена система преміювання – кожен олімпійський чемпіон отримав 100 тис. дол. США, срібний призер – 70 тис. дол. США, бронзовий – 50 тис. дол. США [1; 3; 5].

Починаючи з 2004 р., органи державної влади звернули увагу на спортсменів, їх рівень підготовленості. Як бачимо з табл. 1, кількість літніх олімпійських видів спорту збільшилася з 24 до 27. Порівняно із Сіднеєм зросли здобутки передусім у легкоатлетів, штангістів, борців вільного стилю. Наша команда у складі 245 спортсменів, що змагались у 27 видах спорту, посіла 12-те місце

(за медалями), виборовши 9 золотих, 5 срібних і 9 бронзових медалей.

Саме дивлячись на підсумкову медальну таблицю афінської Олімпіади і порівнюючи її з результатами попередніх Олімпійських ігор, можна зробити перші висновки. Якщо не брати до уваги підсумкове 12-те місце, то за нагородами афінська Олімпіада стала вдалою для нашої держави. Хоча кількість медалей та сама, що і на попередніх двох Олімпіадах, утім якість медалей трохи вища, адже в Атланті срібних медалей у нас було менше, ніж в Афінах. Це свідчить про те, що в країні почався період, коли держава звернула увагу на стан дитячо-юнацьких спортивних шкіл, на підготовчі бази, медичне обладнання. На Україні з'явилися нові методики тренування, кваліфікаційні тренери, спортивні бази, спортивне обладнання. Це стало дуже помітним під час виступу нашої збірної команди на XXIX літніх іграх у Пекіні (2008).

Сьогодні перемога в Олімпійських іграх сприймається як успіх не лише окремого спортсмена, а й країни, представником якої він є, що призводить до гострої боротьби в неофіційному командному заліку. Українські спортсмени за підтримки держави завоювали 27 медалей – 7 золотих, 5 срібних і 15 бронзових. За підсумками всіх Олімпіад це були найуспішніші для українців ігри за всю історію їх самостійної участі (табл. 1).

У неофіційному командному заліку збірна команда України опинилася за кількістю золотих медалей на 11-му місці, а за загальною кількістю нагород – на 10-му.

Але, на жаль, ці досягнення не мають під собою міцного фундаменту. В Україні існували та й досі наявні фінансові проблеми. Не вистачає коштів на розвиток матеріальної бази, поступово руйнуються і скорочуються дитячі спортивні школи, училища спортивної культури (колишні школи-інтернати спортивного профілю), школи вищої спортивної майстерності, з багатьох причин організаційного й матеріально-технічного характеру працюють на дуже низькому рівні. Опорні пункти олімпійської підготовки припиняють своє існування, незважаючи на очевидну необхідність. Система державного управління олімпійською підготовкою, контролю за її якістю й раціональним використанням фінансових ресурсів україни недосконала, зокрема через хронічну нестабільність у країні. Система підвищення кваліфікації фахівців для спорту, особливо тренерського складу, до теперішнього часу не відновлюється. Всі програмні та нормативні документи, які були прийняті останніми роками, не знаходять практичної реалізації, тому що система їх організаційного, фінансового і кадрового забезпечення неефективна. На Україні кількість навчальних

закладів – інститутів фізичної культури, факультетів фізичного виховання ВНЗ, технікумів фізичної культури – різко збільшилася за рахунок отримання ліцензії найрізноманітніших непрофільних навчальних закладів, хоча для видачі таких ліцензій не було ні-

яких підстав. У результаті Україна отримала дипломованих фахівців, які не мають реальної освіти, що негативно позначилося на роботі галузі і водночас знецінило популярний у колишні роки за кордоном диплом фахівця в галузі спорту [4].

Таблиця 1

Статистика виступу збірної України на літніх Олімпійських іграх

Олімпіада	Скільки країн учасників	Скільки всього учасників	Всього видів спорту	Всього медалей	Місце Україна	Всього учасників з України	Всього видів спорту, в яких змагалась Україна	Всього медалей України	Золоті медалі	Срібні медалі	Бронзові медалі
1992, XXV Літні Олімпійські ігри, Барселона	172	10563	25	257	СНГ об'єдн. 1	80	23	40	17	14	9
1996, XXVI Літні Олімпійські ігри, Атланта	197	11294	31	270	9	234	24	23	9	2	12
2000, XXVII Літні Олімпійські ігри, Сідней	199	10650	28	300	13	239	20	23	3	10	10
2004, XXVIII Літні Олімпійські ігри, Афіни	202	10500	39	301	12	245	27	23	9	5	9
2008, XXIX Літні Олімпійські ігри, Пекін	204	11028	28	302	11	253	28	27	7	5	15

Як доводить аналіз виступу українських спортсменів на Олімпійських іграх, підтримка держави в організації Олімпійського руху у

країні є дуже важливою в подальших виступах збірної команди України на XXX літніх Олімпійських іграх у Лондоні в 2012 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Розвиток видів спорту на Україні за підсумками Олімпійських медалей за часи незалежності

Вид спорту	золоті	срібні	бронзові	всього
Спортивна гімнастика	18	8	9	35
Художня гімнастика	3	2	3	8
Плавання	4	2	1	7
Боротьба	4	4	6	14
Легка атлетика	1	6	10	17
Важка атлетика	2	2	3	7
Стрільба	4	1	0	5
Бокс	2	3	5	10
Вітрильний спорт	1	2	2	5
Стрільба із лука	1	1	3	5
Академічна гребля	0	2	2	4
Велоспорт	0	1	2	3
Дзюдо	0	1	3	4
Гребля на байдарці і каное	1	1	2	4
Стрибки у воду	0	0	2	2
Гандбол	1	0	1	2
Баскетбол	1	0	–	1
Фехтування	2	0	1	3
Всього	45	36	55	136

Як видно з табл. 2, для покращеного виступу на міжнародних змаганнях органам державної влади необхідно більше уваги приділити видам спорту зі слабкою інфраструктурою та розвивати її, а саме: покращити ігрові майданчики, придбати необхідний спортивний інвентар, оновити спортивні центри, покращити матеріально-технічну базу.

На жаль, Національний олімпійський комітет України – чи не єдиний у країні, який переймається через тяжкий стан галузі фізкультури і спорту. Хотілося б вірити, що держава почує “головного олімпійця” країни

та знайде кошти, щоб побудувати спортивний об'єкт для розвитку ігрових видів спорту, для стрибків у воду, для фехтування, бо така кількість медалів – не показник для нашої спортивної держави.

Одним з головних питань на сьогодні є розвиток дитячо-юнацького спорту та покращення інфраструктури в тісній взаємодії з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Необхідно забезпечити розвиток дитячих спортивних шкіл в органічній єдності із системою шкільного фізичного виховання і масового спорту. Потрібно

включити в навчальний план загальноосвітніх шкіл три обов'язкових уроки фізвиховання по 90 хв кожен, ввести в систему ліцензування середніх шкіл умови для всебічного фізичного виховання школярів, об'єднати матеріальну базу загальноосвітніх шкіл та ДЮСШ, що вирішувало б завдання шкільного фізичного виховання, розвитку масового спорту та підготовки юних спортсменів.

Розвиток дитячо-юнацького спорту – це лише одне з головних першочергових завдань держави щодо вдосконалення системи олімпійської підготовки. Серед інших, не менш важливих – вдосконалення управління спортом і розвиток матеріальної бази, створення комплексних центрів олімпійської підготовки, розвиток провідних ВНЗ, спортивної науки і медицини, підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців.

Наступне питання – це центри. Друга головна умова для розвитку спорту – наявність арен і баз. В Україні відкривається багато приватних плавальних басейнів, ковзанок, але це арени не для професійних спортсменів. Приватні господарі зацікавлені саме в таких інвестиціях. Таким чином, український спорт опинився в замкнутому колі: щоб домовитися з приватними інвесторами на базі спонсорської підтримки, потрібні зірки, які цікаві рекламодавцю. З іншого боку, цих зірок треба десь тренувати. А оскільки потенційні чемпіони зростають, як правило, в небагатих сім'ях, щоб їх зацікавити, потрібна доступна інфраструктура. Тому центри олімпійської підготовки має будувати держава. Вона отримує гроші платників податків, а значить, зобов'язана дбати про їх здоров'я і про рекламу країни на міжнародній арені. Досвід багатьох цивілізованих країн показує, що вкладати гроші в спорт куди вигідніше, ніж у лікування.

Терміново не створивши Національного комплексного центру в Києві як зразка для всіх інших, ми нічого не зможемо зробити. І цей центр повинен бути організований за сьогоденнішими міжнародним стандартам. У нас наявні всі структури для такого центру – школи фізичної культури, навчально-тренувальна база в Конча-Заспі, Інститути фізичного виховання та спорту, Державний національний дослідницький інститут фізичної культури, школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ), і є прекрасна перспектива – Євро-2012.

У центрі столиці перебудовується чудовий стадіон. Після європейського чемпіонату ця інфраструктура в такому обсязі футболу не буде потрібна, і її необхідно будувати з позицій того, що надалі вона увійде в систему олімпійської підготовки.

Потрібно вже сьогодні передбачити місце для майбутнього легкоатлетичного манежу та велотреку. Тут мають бути закритий ігровий комплекс, басейн, пансіонат для майбут-

ніх членів олімпійського центру. На площах, які звільняться після чемпіонату, мають розміститися також антидопінговий центр, центр спортивної медицини, відновлювально-реабілітаційний комплекс. Це реально можна зробити – закласти в концепцію, і відразу після Євро-2012 зібрати в єдину систему.

IV. Висновки

В Україні існують всі передумови для розвитку Олімпійського руху: здорова нація, матеріально-технічна база, природні ресурси. Держава має забезпечити доступ громадян до цих ресурсів та підтримати розвиток Олімпійського руху в країні. Однак існує ряд проблем: відсутність спортивних баз, недостатнє фінансування, нестача тренерських кадрів, слабке медико-біологічне забезпечення матеріальної бази. В державі закриваються дитячі спортивні школи, не проводиться досконалий контроль за використанням фінансових ресурсів, не відновлюється система підвищення кваліфікації фахівців для спорту, програмні та нормативні документи, які були прийняті останніми роками, не знаходять практичної реалізації.

Враховуючи реальний стан, у першу чергу необхідна розробка концепції, яка б забезпечувала вдосконалювала управління Олімпійським рухом, сприяла розвитку матеріально-технічної бази та створювала умови для побудови комплексних центрів олімпійської підготовки, покращувала роботу в провідних ВНЗ, розвивала спортивну науку і медицину, сприяла підвищенню кваліфікації тренерів та інших фахівців.

Таким чином розвиток спорту в Україні зумовлює перехід від централізованої моделі управління Олімпійським рухом до нових, децентралізованих і демократичних механізмів взаємодії з державними, громадськими та комерційними організаціями. Це вимагає вдосконалення регулювання розвитком Олімпійського руху в країні, посилення координації роботи спортивних організацій і різних форм власності, формування програм розвитку Олімпійським рухом.

Список використаної літератури

1. Булатова М.М. Енциклопедія олімпійського спорту у запитаннях і відповідях / М.М. Булатова. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – 400 с.
2. Волошин А.П. На Олімпійській хвилі / А.П. Волошин. – К. : МП Леся, 2008. – 448 с.
3. Енциклопедія олімпійського спорту України / [П.М. Азарченков, В.В. Аксютін, Ж.А. Белокопитова та ін.; під. заг. ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимп. л-ра, 2005. – С. 13–154.
4. Кулик В.В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України / В.В. Кулик. – К. : МП Леся, 2008. – 308 с.

5. Олимпийский спорт : в 2 т. / [В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка и др. ;

под. общ. ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.

Стаття надійшла до редакції 14 березня 2012 р.

Ситникова Н.С. Поддержка государством современного летнего Олимпийского движения в Украине

В статье проанализированы выступления украинских спортсменов на Олимпийских играх за период независимости. Освещена государственная политика поддержки летних видов спорта и Олимпийского движения на Украине. Приведены данные, подтверждающие улучшения организационных аспектов в подготовке украинских команд к международным играм.

Ключевые слова: *Олимпийское движение, политика государства, органы государственного управления, законодательная поддержка, дальнейшее развитие, спорт и здоровье нации.*

Sitnikova N. State support for the modern Olympic movement in Ukraine

The paper analyzes the performance of Ukrainian athletes at the Olympics since independence, and shows the state policy of supporting summer sports and the Olympic movement in Ukraine. The above data, to improve the organizational aspects in the preparation of the Ukrainian Olympic team in international games.

Key words: *the Olympic Movement, governments, government agencies, legislative support, further development of sport and the health of the nation.*